

✕
ŠTEVILKA 8

✕
LETNIK XXXIII
✕

✕
NARODNI
GOSPODAR
✕

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

V LJUBLJANI, DNE 15. AVGUSTA 1932
✕

VSEBINA: Dr. Basaj: Obnovitev poslovanja pri posojilnicah. — Naši državni dolgovi. — Gibanje državnih dohodkov in izdatkov. — Poljedelske zadruge v okvirju Mednarodne poljedelske komisije. — A. Kr.: Razgled po tujini. — Mednarodno združeno sodelovanje. — Združništvo v Sovjetski Rusiji. — Vremenska napoved in kmet. — Gospodarstvo. — Razno. *****

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 8, 1. 1932.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice za blejski kot na Bledu, r. z. z n. z., ki se bo vršil dne 28. avgusta 1932 v poslovnih prostorih ob 15. uri. Dnevni red: 1. poročilo o delovanju zadruge. 2. volitev načelstva. 3. volitev nadzorstva. 4. slučajnosti.

Izredni občni zbor Kmetijske okrajne zadruge v Kranju, r. z. z o. z., ki se bo vršil v ponedeljek, dne 5. septembra 1932 ob 9. uri dopoldne v dvorani „Ljudskega doma“ v Kranju. Dnevni red: 1. poročilo načelstva. 2. poročilo nadzorstva. 3. pregled polletne bilance 1932. 4. dopolnilne volitve načelstva. 5. Prememba pravil. 6. slučajnosti.

Izredni občni zbor Električne strojne zadruge v Podblici, r. z. z o. z., se vrši dne 28. avgusta 1932 na Jamniku št. 2. ob 3. uri popoldne. Dnevni red: 1. poročilo nadzorstva in poslovanje.

2. čitanje revizijskega poročila. 3. volitev načelstva. 4. volitev nadzorstva. 5. sklepanje o nagradi bivšega blagajničarja. 6. razsojanje združnih prepirov. 7. slučajnosti.

Izredni občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge v Šmartnem ob Paki, r. z. z o. z., se vrši dne 28. avgusta 1932 v prostorih hiše hranilnice in posojilnice v Šmartnem ob Paki takoj po prvi sv. maši. Dnevni red: 1. poročilo predsednika. 2. sprememba pravil. 3. volitev novega odbora. 4. predlogi in nasveti.

Občni zbor Mlekarske zadruge na Visokem, r. z. z o. z., se bo vršil dne 28. avgusta 1932 ob 4. uri popoldne. Dnevni red: 1. poročilo načelstva. 2. poročilo nadzorstva. 3. odobritev računskega zaključka za l. 1931. 4. volitev nadzorstva. 5. slučajnosti.

Izredni občni zbor Električno strojne zadruge v Sorici, r. z. z o. z., se vrši v nedeljo 28. avgusta t. l. ob 3. uri popoldne v stari šoli Spod. Sorica št. 2. Dnevni red: 1. poročilo načelstva in nadzorstva. 2. čitanje revizijskega poročila o zadnji reviziji. 3. pregled in odobritev računov in rač. zaključka za leto 1931. 4. volitev dveh članov načelstva. 5. slučajnosti.

Gospodarska zveza v Ljubljani notira naslednje cene: Tomaževa žlindra baza 18 %; Din 97—; rudninski superfosfat v vrečah po 50 kg à Din 90— in po 100 kg à Din 90—; kalijeva sol po 100 kg Din 166—, kostni superfosfat Din 118—; apneni dušik v pločevinastih bobnih Din 215—; kostna moka Din 95—; mešano gnojilo „KAS“ Din 133—; mavec (gips) Din 40—; nitrofoskal v vrečah Din 140—; cement dalmatinski Din 54—; cement Trbovlje v papirnatih vrečah Din 64—; klajno apno Din 275—; lanene tropine Din 2—; modra galica Din 530—; žveplo Din 320. Pri vagonskem odjemu

se cene za gnojila in cement znatno nižajo na franco vsaka postaja. Mlatilnice s tresali in reto Din 4.100—; slamoreznice Din 1.700 do 2.000; čistilnik 10 sit Din 1.500; plugi Din 500 do Din 940; reporeznica M. R. Din 550; trijerji Din 2.000 do 3.500; mlatilnice na ročni pogon Din 2.200; robkači Din 900; sadni mlini Din 1.400 do Din 1.700; brzoparilniki Din 1.050 do Din 2.800; kosilni stroji Din 2.000; travniške brane z zvezdnatimi členki Din 900; travniške brane z jeklenimi špicami Din 800; patent motike „Rapp“ Din 70—.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž. zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din na leto, za pol leta 12:50 Din.

Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Dr. Basaj:

Obnovitev poslovanja pri posojilnicah.

Naš članek pod tem naslovom v zadnji številki „Narodnega Gospodarja“ je dobil mnogo odziva. Odzvali so se taki, ki predlog sprejemajo in mu pritrujejo. Odzvali so se pa tudi taki, ki predlog odklanjajo. Ne moremo o vseh tu razpravljati. Pač pa bomo povzeli samo nekatere pomembnejše misli.

Začeti je treba!

Prvo in najvažnejše je to, da se je že začelo. Predlog ni več samo teorija, ampak je že praksa. Nekatere posojilnice so uspele toliko, da je že Zveza prejela od njih 87.000 dinarjev v depot. Ni velika vsota. A nas zelo veseli, ker je dokaz, da je predlog izvedljiv in da odgovarja razmeram in potrebam časa. Prepričani smo, da bomo mogli v prihodnji številki poročati o večjih uspehih. Krekovo geslo je bilo: „Začeti je treba!“. In hvala Bogu, marsikje se je že začelo z izvajanjem predloga.

Še nekaj ugovorov.

Prejeli smo pa tudi dosti ugovorov, dasi smo na veliko število ugovorov že zadnjič dali naše odgovore. Nismo bili izčrpní. Zato moramo par stvari navajati še danes.

1. Razburjenje vlagateljev.

En pomislek je, čemu razburjati stare vlagatelje. Na to bi se odgovorilo, da res ne vidimo razloga, zakaj bi se radi tega

stari vlagatelji razburjali. Ta stvar jim prav nič ne škoduje. Gotovo jim pa bo koristila, ako se uvede in primerno razvije. Marsikateri starih vlagateljev bo tudi prišel na svoj račun, ko bo posel depotov lepo uspeval. Če je torej stvar le v korist starih vlagateljev in gotovo pa ne v škodo, čemu naj bi se potem le ti razburjali.

2. Čemu obrestovanje?

Drug ugovor je ta, čemu za depote obrestna mera. Neka posojilnica kar naravnost piše: „Kaj mislite, da so ljudje tako neumni, da bodo mislili, da jim dajemo 2% obresti zato, da bomo njihov denar v blagajni gledali in preštevali?!“

Tem ugovorom moremo odgovoriti le s tem, da smo z 2% mislili pač maksimalno obrestno mero. Lahko pa dajete samo 1% ali pa sploh ne priznavate za depote nobenih obresti. Dejstvo je, da ljudje držijo veliko denarja doma. Če bodo imeli zavest, da ga gotovo dobijo iz posojilnice, kakor hitro bi ga zahtevali, ga bodo rajši dali v spravo posojilnici, magari brezobrestno. Če pa poleg tega dobijo še obresti, ga bodo dali tem raje. Glavno je pač, da bodo posojilnice obljubo glede izplačila držale za vsako ceno. Tako smo potem na najboljši poti, da zopet popravimo omajano zaupanje. Danes moramo namreč računati z nezaupa-

njem do denarnih zavodov, česar pred desetimi meseci še ni bilo.

3. Ljudje nimajo denarja.

Tretji ugovor smo že prav za prav zadnjič navajali. Je ta? Ljudje res nimajo denarja. Dvigajo ga zato, ker ga res potrebujejo. — Mi pa vemo, da so poleg onih, ki ga res nimajo in ki ga dvigajo iz resnične potrebe tudi taki, ki ga držijo doma. In je teh prav veliko in se gre včasih za prav znatne vsote. Marsikatera posojilnica bi lahko navajala za našo trditev drastične dokaze. Bili so slučajji, da so ljudje prosili za izplačilo 500 ali 1.000 Din za najnujnejše potrebe, blagajnik posojilnice pa je naenkrat v hranilni knjižici, ki mu je bila predložena radi dviga, zagledal „jurje“, ko jo je odprl. Seveda je take vlagatelje, ki so hoteli dvigniti „iz potrebe“, polila rdečica in so jo hitro odkurili.

V delu je rešitev.

Ne smemo se izgubljati preveč v podrobnosti. Radi priznamo, ni vsaka stvar za

vsakogar. Tako je tudi z našim predlogom. Prepričani pa smo, da je mnogo posojilnic in mnogo krajev, kjer bi se naš predlog mogel z uspehom realizirati, če bi bila pri vodstvu posojilnice uvidevnost in dobra volja. Mi smo zadnjič resno poudarjali, da v teh časih ne smemo držati rok križem, temveč moramo delati. Kdor nič ne poskusi, se gotovo ne bo rešil. Kdor pa poskuša z vsemi silami in na vse načine, ima pa 99 % verjetnosti, da se bo rešil. Žaba je padla v smetano in je vstrajno plavala, čeprav v visokem loncu ni bilo izgleda za rešitev. Vztrajno je plavala, tako vztrajno, da je s plavanjem „vmedla“ in se je naenkrat znašla na kepi masla — in rešena je bila. Ne moremo drugega kot pohvaliti uvidevnost in agilnost tistih posojilnic, ki so naš predlog sprejele in ga še izvajajo. One so najboljši dokaz za umestnost in potrebo našega predloga, boljši dokaz nego deset tiskanih strani v „Narodnem Gospodarju“. Če bomo prejeli še kaj novega, bomo v prihodnji številki „Gospodarja“ radi o tem poročali.

Naši državni dolgovi.

Prve dni meseca julija je finančno ministrstvo v Belgradu objavilo pregled državnih dolgov. Pri tem gre samo za takozvane konsolidirane državne dolgove, ki so utemeljeni z zakoni in imajo natančno določene pogoje. Niso pa v tem pregledu vpoštevani takozvani viseči državni dolgovi. Mimogrede omenjamo, da je navedel trgovinski minister Ivan Mohorič, da znašajo takozvani viseči državni dolgovi v vsej državi nad 1 milijardo dinarjev, od česar ima terjati naša banovina nad 200 milj. Din. Podatki veljajo o konsolidiranih državnih dolgovih za dan 1. julija 1932 in so torej najnovejši. Dolgovi se dele v predvojne, vojne in poveljne. Predvojni

znašajo 9.156 milj. Din ali približno 25 % vseh državnih dolgov. Vojni dolgovi znašajo 12.883 milj. Din ali 35,5 %. Poveljni inozemski dolgovi znašajo 9.685 milijonov Din, notranji pa 6.020 milj. Din ter 489 milj. Din dolgov na finančno likvidacijo agrarnih odnošajev v Bosni ter Dalmaciji. Skupno znaša naš državni dolg 38 milijard 784 milj. Din. Če vpoštevamo višino predvojnih dolgov Srbije, svota še ni tako znatna, to pa v glavnem radi tega, ker predvojni dolgovi niso vpoštevani v zlati pariteti, odnosno so izraženi v francoskih frankih, deloma sicer valorizirani, vendar še ne dosegajo vrednosti zlatega predvojnega franka, na katerega so se večinoma glasili.

V proračunu za 1931/32 je bilo dolo-

čenih za obresti in amortizacijo državnih dolgov 1.220.3 milj. Din, v tekočem proračunu pa je v isto svrho namenjenih 1.583.5 milj. Din ali nad poldrugo milijardo Din. Od te slednje svote odpade na inozemske dolgove 1.277.3 milj. Din, na tuzemske pa 396.3 milj. Pomisliti pa je še treba, da nekateri novi državni dolgovi še niso vpoštevani v teh številkah, zato se bo breme v tekočem proračunu za državne dolgove zvišalo še za 88 milj. Din. Te številke nam tudi povedo, da nam inflacija nebi prinesla rešitve tega vprašanja dolgov, ker so naši dolgovi predvsem v inozemstvu in bi bilo ob zmanjšanju vrednosti dinarja treba plačevati še večje zneske.

Pri natančnem pregledu uporabe posameznih državnih posojil se vidi, da so bili naši državni dolgovi predvsem finančnega značaja, da se tako izrazimo, ne pa investicijskega. Zaradi tega je njih breme občutnejše, ker ni bila istočasno povečana tudi produkcijska moč v državi. Če še vpoštevamo, kako velika je odvisnost radi nujemanja dolgov v inozemstvu, tedaj je jasno, da je najboljšje v državi sami povečati tvorbo kapitala, da postanemo neodvisni od inozemstva v političnem in gospodarskem pogledu.

Ker smo s prestankom nemških reparacij izgubili velika plačila, je postalo tudi naše vprašanje dolgov aktualno, posebno ker je naša plačilna bilanca postala pasivna in ne zmoremo zaradi zmanjšane donosa tako velikih zneskov deviz. Zaradi tega se je mudil v Parizu naš finančni minister dr. Gjorgjevič in v pogajanjih z francosko

vlado dosegel odgoditev plačil državnih dolgov francoski vladi za leto dni. Gre tu za **125 milj. frankov**, ki bi jih morali plačati za povračilo lanskega predujma 250 milj. frankov, nadalje **56 milj. frankov** na posojilo iz leta 1923 v znesku 300 milj. frankov. Ne všteti vojnih dolgov, so bila odložena plačila 185 milj. frankov francoski vladi. Poleg tega je bila dosežena obnova, odnosno podaljšanje lanskega 100 milijonskega kredita (v franc. frankih) za monopolsko upravo. Končno govori uradno sporočilo še o povečanju trgovinskih stikov med našo državo in Francijo. Gre za povečanje našega izvoza lesa in živine v Francijo, kajti le z povečanim izvozom blaga v Francijo, nam bo mogoče plačevati naše obveznosti v Franciji. K tem podatkom je pripomniti, da gre torej za meddržavna plačila in da pri tem sporazumu niso vpoštevani dolgovi naše države francoskim državljanom. Pomisliti pa je treba, da bo treba tudi z zasebnimi upniki naše države iskati sporazuma, če se gospodarske razmere temeljito ne izboljšajo. Najvažnejša predpostavka novega sporazuma je vsekakor ta, da se bo v teku prihodnjega leta, t. j. 1933 gospodarski položaj izboljšal, da bomo lahko plačali tudi zaostanke. To je pa upanje, ki ga gojimo vsi in Bog daj, da bi se izpolnilo. Sploh je v mednarodnem svetu nastopilo nekaj več optimizma, odkar je bila kolikor toliko ugodno zaključena lozanska konferenca, čeprav je bila na njej naša država zelo prikrajšana, saj je z izgubo nemških plačil bila obremenjena s približno 900 milj. dinarjev, kar se nam bo zelo poznalo.

Gibanje državnih dohodkov in izdatkov.

Proračun državnih izdatkov in dohodkov za leto 1932/33 je stopil v veljavo dne 1. aprila 1932. Proračunani dohodki in iz-

datki v prvih treh mesecih proračunske dobe, t. j. v aprilu, maju in juniju 1932 nudijo sledečo sliko:

Izdatki.

	Proračunano	Dejansko potrošeno	v % od proračunane vsote potrošeno
Vrhovna državna uprava	37,321.083	38,744.169	103.81
Pokojnine in invalidske podpore	218,289.683	242,315.916	111.01
Državni dolgovi	389,677.759	292,571.388	75.08
Pravosodno ministrstvo	97,456.358	73,437.860	75.35
Prosvetno ministrstvo	203,807.162	196,901.178	96.61
Zunanje ministrstvo	34,432.860	23,005.004	66.81
Notranje ministrstvo	142,400.946	125,892.243	88.41
Finančno ministrstvo	79,514.416	65,269.863	82.09
Vojno ministrstvo	533,073.465	394,243.110	73.96
Gradbeno ministrstvo	49,435.373	12,791.389	25.87
Prometno ministrstvo	31,430.162	8,067.199	25.67
Poljedelsko ministrstvo	13,734.159	7,612.957	55.43
Ministrstvo za trgovino in industrijo	12,685.786	11,383.464	89.73
Ministrstvo za socialno politiko	40,088.604	26,456.322	65.99
Ministrstvo za telesno vzgojo	2,932.344	505.778	17.25
Proračunski rezervni krediti	7,500.000	314.197	4.20
	1.893,780.166	1.519.512.044	80.24

Od vsote 1.519,512.044 Din, ki je bila in se dobi, ako se od proračunsko odob-
 dejansko izdana v prvih treh mesecih, se je renega kredita (1.893.780.166 Din) odšteje
 porabilo za osebne izdatke 924,228.991 Din, skupno vsoto dejanskih izdatkov (dinarjev
 za materialne pa 595,283.053 Din. Prihranek znaša torej za ta čas 374,268.121 Din
 1.519,512.044).

Dohodki.

Neposredni davki:		Dejansko vplačani	v % od proračunane vsote vplačano
Splošni neposredni davki	327,500.000	222,717.601	68.01
Posebni davki	75,250.000	54,727.175	72.27
Dolgovani davki	12,500.000	10,443.850	83.55
Posredni davki:			
Trošarina	213,750.000	192,236.201	89.95
Takse	307,500.000	177,106.150	57.60
Carinske takse in ažija	275.000.000	181,669.600	66.06
Monopoli	452.761.178	330,676.820	73.04
Razni drobni dohodki	40,780.247	18,540.113	45.46
Državno gospodarstvo			
Prosvetno ministrstvo	2,113.730	4,335.151	105.09
Finančno ministrstvo	5,406.535		
Prometno ministrstvo	139,197.224	44,254.909	31.79
Ministrstvo za trgovino in industrijo	8,611.337		
Ministrstvo za šume in rudnike	32,909.913	5,003.845	15.20
		1.241,711.421	65.57
Presežek izdatkov nad dohodki		277,800.623	
Skupaj	1.893,780.166	1.519.512.044	

Iz navedenega sledi, da so bili dohodki za prve tri mesece proračunskega leta 1932/33 za 652,068.744 Din manjši nego je bilo proračunano, ali v odstotkih izraženo, da se je od proračunskih dohodkov dobilo le 65,57%. V resnici pa so dejanski dohodki nekoliko večji kakor je izkazano v teh vsotah, ker ni med dejanskimi dohodki izkazana vozarinska taksa pri prometnem ministrstvu, ki je bila privzeta v proračun z zneskom 71,250.000 Din. Ta taksa je pobrana, toda ni obračunana in ne izročena finančnemu ministrstvu. Ravno tako je v proračun privzet presežek dohodkov od državnega gospodarstva pri finančnem ministrstvu (državni posestvi Belje in Topolovac) in pri ministr-

stvu za trgovino in industrijo (državna hipotekarna banka), toda se ni mogel izkazati med dejanskimi dohodki, ker te ustanove obračunavajo ob zaključku svoje poslovne dobe.

Ako se primerjajo skupni izvršeni izdatki (stroški) v znesku 1.519,512.044 dinarjev z vsoto dejanskih dohodkov 1 milijardo 241,711.421 Din, se pokaže razlika 277,800.623 Din, ki pomenja presežek stroškov nad dejanskimi dohodki, toda je treba vzeti v poštev, da med dohodki ni izkazana vozarinska taksa in presežek dohodkov pri državnih gospodarstvih finančnega in prometnega ministrstva (poštna hranilnica) in ministrstva za trgovino in industrijo.

Poljedelske zadruga v okvirju Mednarodne poljedelske komisije.

Ime „Zelena internacionala“ se je pričelo uveljavljati, ko je bila zadobila Rdeča internacionala v boljše vizmu konkretne oblike. „Zelena internacionala“, zveza agrarnih zastopstev vseh narodov, si je ustvarila v Mednarodni poljedelski komisiji v Parizu svoj organ. Ob pomenu poljedelskega združništva je bilo samoobsebi umljivo, da se bo moral tudi ta gremij lotiti združnih vprašanj o njih raznolikosti in da bo moral preko tega pričeti z njih specializiranim obravnavanjem. Potem ko je leta 1927 XIII. mednarodni poljedelski kongres v Rimu sklenil ustanovitev posebne sekcije za obravnavanje združnih vprašanj na mednarodnih poljedelskih kongresih, je leta 1929 XIV. mednarodni poljedelski kongres v Bukarešti napravil korak naprej in je sklenil osnovati pri Mednarodni poljedelski komisiji specialno komisijo za poljedelsko združništvo. Ustanovila se je ta komisija 3. decembra 1929 v Parizu; sestavljena je

iz zastopnikov poljedelskih združnih zvez, ki pripadajo Mednarodni poljedelski komisiji in ki hočejo pri specialni komisiji sodelovati. Njen namen je med drugim zbiranje, obdelovanje in objavljanje materiala vseh vrst o organizaciji in uspehih poljedelskega združništva v raznih deželah, izmenjava in izrabljanje v posameznih deželah o združnem gospodarstvu nabranih izkušenj, zlasti v vseh vprašanjih združnega nakupa poljedelskih potrebščin in združne predelave poljedelskih produktov; tu sem spadajo zlasti vprašanja prodaje ter izmenjave izkustev o uspehih, doseženih v posameznih deželah pri neposrednih poslovnih odnosajih med produktivnimi in konsumnimi organizacijami.

Mehanizem specialne komisije se je medtem vdelal in se praktično sodelovanje med njenimi člani vrši že dalj časa. Na njenem prvem občnem zboru 9 avgusta 1930 v Antwerpju v Belgiji sta bili kot glavni

točki na dnevnem redu vprašani: „Narščaj v poljedelskem združništvu in njegova izobrazba“ ter „Delovanje združnih zvez na polju revizijstva“; obravnavala sta ti dve vprašanji Gennes iz Berlina in Klindera iz Prage. Na drugem občnem zboru specialne komisije v Pragi leta 1931 sta bili ti dve vprašanji zopet na dnevnem redu in sta bili začasno zaključeni. Za zborovanje v Pragi so priredili tudi spis v francoskem jeziku, naslovljen „Sedanje stanje poljedelskega združništva v raznih deželah.“ V njem so bila natisnjena poročila iz 20 dežel, in sicer iz Algerije, Nemčije, Avstrije, Jugo-

slavije, Belgije, Danske, Danziga, Španije, Zedinjenih držav, Francije, Velike Britanije, Ogrske, Latvije, Nizozemske, Norveške, Poljske, Portugalske, Švice, Švedske in Češkoslovaške; pozneje je prišla zraven še Italija.

Specialni komisiji za poljedelsko združništvo pripada sedaj 24 združnih organizacij iz 15 raznih dežel. Z dosedanjim delom je vsekakor napravljen temelj za nadaljnje delo na mednarodnem poljedelsko-združnem polju. Letošnji občni zbor se vrši v Lausanne, kjer se bodo obravnavala združno-poslovna vprašanja z narodnih in mednarodnih vidikov (npr. združni nakup gnojil, združna prodaja žita in jajec).

A. Kr.:

Razgled po tujini.

Na Angleškem se v zadnjih časih zelo zanimajo za razmerje med kmetijskimi zadrugami in delavskimi konsumnimi društvi.

Letošnji britanski združni kongres je bil izbral poseben odsek, ki naj bi sestavil primerne predloge za ureditev agrarne politike konsumnih društev. Odsek, v katerem so bile zastopane vrhovne organizacije angleškega konsumnega združništva, je izvršil to nalogo in je izdelal predloge o zbližanju kmetskega in delavskega združništva. Te načrte je smatrati kot resen poizkus ustvariti organsko zvezo med zadrugami obeh tipov. Predlogi se gibljejo v naslednjih smereh:

1. Treba je poskrbeti, da se bodo kmetijski pridelki vnovčevali bolj po načrtu, to pa zaradi tega, da se kmetijska produkcija postavi na bolj enotno in stalno podlago. Ob sedanjih tržnih razmerah se utegne pripetiti, da je pridelovanje kakega blaga zelo dobičkanosno. Kmetovalec se potem morda vrže na izključno pridelovanje tega blaga,

s katerim je potem trg kmalu preplavljen. Neugodna posledica take šviga-švaga gospodarske prilike je, da izgubi kmetovalec trg za druge produkte in da sledeča nadprodukcija pritiska cene. Temu zlu bi se dalo deloma odpomoči, ako bi se cene določevale kvalitativno; razlike, ki bi obstojale med tako določenimi cenami, bi bilo mogoče regulirati po vsakokratnem pridelku.

2. Poskrbeti bi bilo, da se prepreči, da bi producenti in trgovina ne bili preobloženi z raznovrstnimi nalogami in da bi te naloge ne posegale po nepotrebnem drugu v drugo. Da se to doseže, naj bi se ustanovile blagovne družbe, ki naj bi bile zadruge, katere bi se bavile s prodajo določenega blaga ali več vrst med seboj sorodnega blaga. Poedine krajevne zadruge bi bilo lahko včlanjene pri raznih blagovnih družbah; toda vsaka blagovna družba bi se morala omejiti samo na odkazane ji produkte.

3. Blagovne družbe bi bilo treba regionalno spojiti. Z regionalno spojitvijo bi se olajšalo določevanje cen med raznimi deli države ali celo za vso državo. Zraven tega obstoji možnost, da bi se dalo na ta način

doseči velike prihranke, ker bi se vsled regionalne centralizacije trgovine dalo trgovanje zelo povečati in izvrševati v znatno večjih množinah. Tudi nalaganje odvišnega denarja bi bilo združeno z manjšimi težavami.

4. Treba bi bilo osnovati trgovske organizacije. Te organizacije naj bi sličile poprej opisanim blagovnim družbam, toda bi bile osnovane od onih, ki se bavijo z združnim razdeljevanjem blaga.

5. Pospeševati bi bilo sporazumevanje med producentskimi in trgovskimi organizacijami. To sporazumevanje naj bi v prvi vrsti služilo določevanju cen.

Za doseg te namenov naj bi se osnovala trgovske organizacije, ki bi se bavile z vsako poedino blagovno vrsto. Nemogoče je, za vso državo izdelati trgovski načrt, ki bi veljal za vse produkte. Kolikor prihaja v poštev združna trgovina z mlekom, naj velenakupna družba skrbi za dobavo mleka in za vnovčevanje odvišnega mleka. Velenakupna družba naj posluje kot narodni klirinški zavod, v katerem bi se registrirale vse dobave mleka. Delovati bi morala kot posredovalec med družbami producentov ali posameznimi producenti in bi določevala cene s pomočjo posebnega odbora, ki bi bil sestavljen iz producentov in konsumentov. Velenakupna družba bi morala izven tega skrbeti tudi za pravilno uredbo mlekar, kjer bi posamezni okraj tega ne mogli izvesti.

S primernim upoštevanjem razlike v kakovosti dotičnega blaga bi se morale slično urediti razmere glede mesa, krompirja, jajc, perutnine, sadja in podobnih produktov.

Pri izvedbi tako obsežnih načrtov bi morala sodelovati tudi vlada z raznimi kreditnimi olajšavami. Ker v kmetijstvu zelo primanjkuje kapitala, nasprotno pa je v organizacijah konsumentov mnogo denarja, ki ostaja neporabljen, bi se dalo z vzajemnim sodelovanjem s pomočjo izvedenih kmetij-

skih strokovnjakov poskrbeti za dobro nalozbo tega denarja v združnih obratih kmetijskega značaja.

Kjer že obstoji nakupna družba za kmetijske potrebščine, naj blago naroča tudi še nadalje od velenakupne družbe. Kjer pa takih družb ni, naj posamezne zadruga skušajo vso trgovino s kmetijskimi potrebščinami pritegniti na se. Če se take družbe ustanove še le pozneje, naj se po vzajemnem dogovoru določi, da dobe v njih svoje zastopstvo tudi industrijske družbe, ki so intereseirane pri glavnem odboru, ki ga postavila kmetijska družba in velenakupna družba.

Po tem načrtu angleško združništvo deloma že deluje. Kmetijske zadruga, ki so včlanjene v velenakupni družbi ravno tako kakor konsumna društva, so imele od te svoje poslovne zveze že znatne koristi, ker so dobivale blago od centrale po ugodnih pogojih, nasprotno pa centrala kupuje kmetijske pridelke pri kmetijskih zadrugah, zlasti žito, volno in mleko. S tem vzajemnim poslovanjem se je omililo nezaupanje, ki je prej vladalo med deželo in mesti.

Na Norveškem se je kmetijska produkcija v poslednjih štirih letih zelo povzdignila in more oskrbovati domače prebivalstvo skoro z vsemi kmetijskimi prideliki. Da se obvaruje domači trg in da se omogoči obstoječim carinam večji vpliv, so ukrenili razne odredbe zakonitega in združnega značaja. S posebnim zakonom je ustanovljen lasten prodajni svet, ki ima nalogo, da pospešuje prodajo jajec, svinjskega mesa, mleka in mlečnih proizvodov s tem, da se blago standardizira, spravlja v skladiščih in kolikor mogoče izvaža. Prodajni svet sme v navedeni namen pobirati posebno doklado za cene, ki se dosežejo ob prodaji svinjskega mesa, jajec in mleka. Lastništvo v obliki doklad pobranega denarja pripade raznim organizacijam producentov, upravlja ga pa

prodajni svet. Pospeševanje prodaje se ima pred vsem vršiti tako, da se zlasti podpirajo zadruga.

V zadnjih letih sta bili ustanovljeni dve zelo obsežni organizaciji producentov mleka in svinjskega mesa, kateri pripada več nego 90 odstotkov vseh proizvajalcev.

Proizvajalci mleka so združeni v 6 mlekarskih centralah. Te centrale imejo nalogo, da izravnavajo kratkoročno menjavanje cen s tem, da urejajo ponudbe in da vsem udeležnim producentom v raznih okrajih zagotavljajo enakomerne cene. Š temi zakonskimi ukrepi je bilo združnim organizacijam omogočeno, so vzdržale znatno razliko ceni med svežim mlekom in mlekom za maslo in sir. To je izrednega pomena, če se jemlje v poštev, da se od celokupne množine mleka, ki je namenjena za prodajo, odda nad 50% kot sveže mleko.

Tudi ribiči in rejci kožuhovinastih živali so si v zadnjih letih osnovali velike združne organizacije.

Ribiči, ki love slaničke, so si ustanovili združno prodajalno organizacijo, ki obsega skoraj vse ribiče. Organizacija sloni na zakonu iz l. 1930, ki daje ribičem možnost, da sami obvladajo trg in morejo tudi sami odločevati o množinah, ki naj se izvozijo, oziroma kako drugače uporabijo.

Na Danskem bodo gotovo preteklo leto 1931 v svojih gospodarskih analizah zabeležili kot katastrofalno in sicer pred vsem za kmetijstvo. Po uradni statistiki o pridobitnih razmerah se je na Danskem bavilo s kmetijstvom in ribištvom nekaj nad milijon ljudi ali 33% vsega prebivalstva, z obrtjo in industrijo 942.000 ali 29% vsega prebivalstva s trgovino in denarstvom 321.000 ali približno 10% prebivalstva. Težišče gospodarska je torej še vedno iskati v kmetijstvu in kupna moč kmetijskega prebivalstva je odločujoča za stanje drugih pridobitnih panog.

Zato se lahko razume pomen, ki ga more imeti padec cen kmetijskih pridelkov za celotno dansko narodno gospodarstvo. Tudi če se je posrečilo, deloma za nekaj časa ubraniti se krize v prodaji, je rentabilitetna kriza za kmetijstvo tem občutnejša. Za celotno dansko kmetijstvo s kupnim kapitalom okoli 600 milijonov danskih kron preračunava „kmetijska obratna pisarna“ nazadovanje dohodkov za okoli 320 milijonov kron in da je čisti donos od hektarja nazadoval od 138 na 7 kron. Po podatkih statističnega urada je znašal skupni uvoz Danske v mesecih januar - november 1931 okoli 1332 milijonov kron napram 1596 v l. 1930, izvoz pa 1223 milijonov kron napram 1488 milijonom v prejšnjem letu. Od skupnega kmetijskega izvoza odpade na mlečne izdelke okoli 40%, na svinjsko meso okoli 45% in na jajca 80%. Surovega masla so izvozili približno 170 milijonov kg. Izvoz jajec se je popravil in je znašal 976 milijonov kosov napram 860 milijonom v l. 1930. Izvoz suhega mesa in slanine pa je nazadoval od 375 mil. kg na 306 mil. kg.

Najvažnejše skupine danskih zadrug so imele prometa (v milijonih kron):

	1929	1930	1931
zdržne mlekarne	750	625	540
zdržne klavnice	501	496	400
zadr. za nabave krmil	143	116	103
zadr. za izvoz jajec	22	21	19
konsumne zadruga	265	265	250

Kako zelo je dansko kmetijsko prebivalstvo organizirano v zadrugah, se vidi iz naslednjih števil. Pripadalo je:

zdržnim mlekarnam	
vseh posestev z rejo krav	89.5%
vseh krav	86.2%
zdržnim klavnicam	
vseh posestev z rejo prešičev	69.4%
vseh prešičev	75.4%

zadruham za prodajo jajec	
vseh posestev z rejo perutnine	21.5 %
vse perutnine	25.9 %
zadruham za nabavo krmil	
vseh posestev	31.2 %
posestev z rejo krav	33.4 %
posestev z rejo prešičev . . .	35.1 %
Število članov znaša pri	
konsumnih zadruham okroglo	312.000
zadruham producentov . . .	423.000

kmetijskih nabavnih zadruham	138 000
drugovrstnih zadruham . . .	590 000
skupaj	1,463.000
napram 570 000 v letu 1912 in 386.000 v letu 1900.	

Dansko kmetijsko združništvo stoji torej vkljub nazadujoči kupni moči kmetijskega prebivalstva še v polnem razvoju v veliko korist vseh priključenih gospodarstev.

Mednarodno združno sodelovanje.

Že skozi več desetletij se vežejo tudi v združništvo razni stiki od dežele do dežele, ki so imeli sicer različne oblike, ki so se pa stalno jačili in ki jih tudi svetovna vojska ni pretrgala; obratno, ravno po svetovni vojni so se na vsej črti utrdili in obenem razširili. Skoraj vse velike združne skupine so udeležene pri tej „internacionali“, ki ima na štiri mestih svoje posebne središčne točke.

V kmetijskem združništvu datirajo začetki mednarodnega dela že več kot trideset let nazaj. Okoli leta 1900 se je v svrhu izvedbe zanesljivega poročevanja o poljedelskih svetovnotržnih produktih ustanovila na predlog Roesickeja in Ruhlanda Mednarodna kmetijska združitev za položaj in tvoritev žitnih cen. Ta združitev je pa v teku let zgubila svoj mednarodni značaj. Nato je Amerikanec David Lubin predlagal novo ureditev poročevalne službe, kar je povzročilo, da je italijanski kralj Viktor Emanuel III. sklical leta 1905 mednarodno konferenco; ta konferenca si je naredila nalogo pospeševanja skupnih poljedelskih koristi vseh narodov. V nadaljnjem poteku teh stremiljenj je bil ustanovljen leta 1905 „Mednarodni poljedelski zavod“ v Rimu. Ta zavod je uradno mednarodno poljedelsko interesno zastopstvo. Pripada mu sedaj 63 držav. V

spoznanju pomena mednarodnega sodelovanja v poljedelstvu, je dal Nemec Haas pobudo za ustanovitev „Mednarodne zveze poljedelskih zadrug“, ki je dosegla 1. januarja 1911 maksimalno število 11 narodnih centralnih organizacij poljedelskih zadrug, a je z izbruhom svetovne vojske prenehala z delovanjem; obstoji še danes, pa ni še začela z zopetnim delom.

Po svetovni vojni so se stremljenja za mednarodno sodelovanje v poljedelstvu obnovila, pri čemer so izšla od mednarodnih poljedelskih kongresov, ki so se bili vršili že pred vojsko in od „Mednarodne poljedelske komisije“ v Parizu.

Prvi mednarodni poljedelski kongres se je vršil leta 1889 v Parizu; po njem se je na pobudo Francije ustanovila mednarodna komisija. Ta „Mednarodna poljedelska komisija“ je prosta in neodvisna organizacija, ki ima podobno svojstvo kot Mednarodna trgovska zbornica ali pa Medparlamentarna trgovska konferenca. Primerno upoštevanje poljedelstva npr. pri posvetovanjih svetovne gospodarske konference v pomladi 1927 je uspeh mednarodnega sodelovanja v poljedelstvu. Dalekosežno in stvarno upoštevanje poljedelskega združništva v poročilih in obravnavanjih kongresov je imelo posledico,

da so združna vprašanja pri mednarodnih poljedelskih kongresih odkazali posebni sekciji in dalje v okviru „Mednarodne poljedelske komisije“ specialni komisiji za poljedelsko združništvo.

„Internacionala“ poljedelskih zadrug ima torej svoj sedež v Rimu in Parizu. Nadaljna mednarodna koncentracijska točka za združništvo, in sicer za združništvo vseh skupin, je pa v Ženevi pri Mednarodnem delovnem uradu, ki ima, kot znano, poseben združni oddelek. Že dolgo časa se pečajo na tem mestu predvsem tudi z vprašanjem neposrednih poslovnih zvez med poljedelskimi produktivnimi zadrugami in konsumnimi društvi in so osnovali v ta namen „Mednarodni odbor za medzdružniške odnose“, v katerem so se sešli zastopniki poljedelskih zadrug in konsumnih društev k mednarodnemu obravnavanju teh neposrednih poslovnih zvez. Zastopnike tega odbora imenuje deloma „Mednarodna polje-

delska komisija“, deloma pa „Mednarodna združna zveza“, ki je mednarodna spojitev konsumnih društev. Ta zveza, ki ima med mednarodnimi združnimi spojitvami morda najmočnejšo koncentracijo, ima svoj sedež v Londonu.

Pogosto se govori o veliki združni družini. Ta beseda ne velja samo za posamezne združne skupine, ona ima svoj pomen tudi za združno organizacijo vobče. Naj bodo v namenih združne spojitve in združnega delovanja še tako velika nasprotstva in še tako velike razlike, v temeljnih potezah svojega prizadevanja so vse zadruge vendarle otroci ene matere. Ti rodbinski stiki so zato tudi dovedli do zaključka, da so se posamezne združne skupine preko ožjih mej svojih posebnih nalog znašle v skupni fronti za varovanje skupnih združnih zadev. Tako so prišle razne imenovane koncentracijske točke mednarodnega združnega delovanja slednjič na eno črto.

Združništvo v Sovjetski Rusiji.

Konsumne zadruge Zveze socialističnih sovjetskih republik (Rusije) so v okviru mednarodnega združnega gibanja nekaj posebnovrstnega; včlanjene so pri „Mednarodni konsumni zvezi“ v Londonu. Kajti dočim imajo konsumne zadruge evropskih dežel kot gospodarsko dopolnilo prostih in krščanskosocialnih društev v notranji trgovini njih dežel s 5 do 10 odstotki prometa le minimalno vlogo, je sovjetska konsumna združna organizacija odločilni in gospodujoči činitelj vsega ruskega trgovskega sistema.

Na široki podlagi hitre rasti industrije in poljedelstva v okviru petletnega načrta (petletke) je zgrajeno ogromno poslopje tega

novodobnega združnega gospodarstva, pomagala sta pri tem blagovna lakota in rastoče življenjske potrebe 19 milijonov industrijskih delavcev. Novo gospodarstvo ne obsega samo trgovine, produkcije živil itd., temveč sega preko zadovoljitve materialnih konsumnih potreb zelo aktivno tudi v kulturni razvoj, zlasti na deželi.

Enotno konsumno združno gibanje pod vodstvom Centralne zveze, „Centrosojuz“ imenovane, je izkazalo v okroglih številkah v pričetku leta 1932 sledeče stanje:

70 milijonov osebnih članov,
50.000 posameznih zadrug,
180.000 združnih prodajalen.

V preteklem letu 1931 je cenjen podrobni

promet na 20 milijard rubljev in lastna produkcija na 3600 milijonov rubljev. — Rubelj je nominalno pol dolarja. —

To ogromno gibanje ni vzniklo kar nenkrat iz tal, temveč je sad večletnega razvoja. Pri prvem naskoku Nepe (nova ekonomska politika) je zasebna trgovina še krepko obvladala trg. V letu 1922/23 je bilo razmerje v notranji detajlni trgovini sledeče:

zasebna trgovina	44	odstotkov
državna trgovina	41.5	"
zadružna trgovina	14.5	"
	100.0 odstotkov	

Nato sta državna in zadružna trgovina kot sektorja družbe krepko korakala naprej, in sicer najprvo trgovina državnih trustov in sindikatov, zatem pa zadružna trgovina, ki je obvladala leta 1928 že več kot polovico ogromnega ruskega notranjega trga. Nekaj števil iz zadnjih let naj nam pokaže neprestani razvoj zadružnega gibanja.

Število članov je naraslo od 33 mil. 400.000 v letu 1929 na 70 milijonov ob koncu leta 1931, od teh 25 milijonov v mestu, 45 milijonov na deželi. Pred dvema letoma je bilo 25.000 posameznih zadrug, danes jih je nad 50.000, število zadružnih prodajalen je naraslo v dveh letih od 113.000 na 180.000, detajlni promet v treh letih (konec 1928 — konec 1931) od 7 milijard na 20, lastna produkcija v dveh letih od 1 milijarde na 36. Temeljna glavnicna zadrug je narasla v preteklem letu 1931 za 360 milijonov rubljev na 1.200 milijonov v pričetku tekočega leta.

Z razširjenjem prodajalniškega omrežja je šla roko v roki otvoritev posebnih prodajalnic za kruh, meso, perotnino, ribe, zelenjavo, sadje in mlekarske izdelke. Pri tem se mora vsled vedno večjega prometa teh-

nika prodaje in dela spremeniti in se prilagoditi vsakratnim posebnim potrebam. Tako dobimo prav pogosto napol in popolnoma pripravljene jedi skupaj, zelenjava n. pr. se prodaja očiščena, zrezana in za kuho pripravljena, perotnina je pečena, riba kuhana ali pečena itd. Stvari ki so v Evropi že davno znane, so se morale v Rusiji na novo pripraviti: n. pr. dobava na dom, naročilo v naprej, aboniranje na kruh, mleko itd.

Velepotezni tovarniški obrat v industriji živil je nekaj čisto novega. Carska Rusija ni poznala skoraj nobene tozadevne industrije, temveč le preprosto obrt živil. Tu so pričele z delom konsumne zadruge in so v zadnjih letih zgradile omrežje tovarn kruha, mesa, čaja, konserv, margarina itd.

Zanimiv je razvoj zadružnih jedilnic, ki obratujejo v središčih industrije kot velike tovarniške kuhinje, v tovarnah in pri kolektivnih gospodarstvih pa kot kantine. Njih razvoj je za sedanjí sistem v Rusiji načelnega pomena, ker ima pri rešitvi vprašanja družabne združitve in kolektivizacije vsakdanjega življenja odlično vlogo. Gre tukaj po večini za najmodernejše obrate, v tehniškem oziru popolne; ti obrati postavljajo racionalno prehrano mas kvantitativno in kvalitativno na čisto nove temelje. Produkcija teh javnih prehranjevalnic je izkazala v preteklem letu že vrednost dveh milijard rubljev in jo hočejo dvigniti letos na tri in pol milijarde. Lani so razdelili v 6000 jedilnicah in 84.000 potovalnih kuhinjah 26 milijonov porcij jedi, letos jih hočejo samo v poljedelskih kolektivnih gospodarstvih razdeliti 37 milijonov. Zadruga vodijo energičen boj za „osvoboditev gospodinje od lonca“.

Nadaljnje delovno polje konsumnih zadrugah je lastna poljedelska produkcija v obliki velikih farm za dobivanje mleka, sočivja, perotnine, kuncev ter za pi-

tanje prašičev v svrhu večje in pospešene produkcije mesa.

Seveda nastanejo pri tem vsestranskem gospodarskem udejstvovanju izredna vprašanja transporta, vskladiščenja, tehniziranja in racionalizacije trgovskega aparata. Zveza „Centrosojuz“ dela v 18 sekcijah, od katerih imenujemo sledeče: poljedelski obrati, lastna produkcija, krušne tovarne, javne jedilnice, nove zgradbe, zvišanje življenjskega standarda, import, prodaja kulturnih dobrin, nadaljevalna izobrazba, racionalizacija, založništvo.

Mnogo delajo zadruge na kulturnem polju, se brigajo za dojenčke in vzgojo otrok, vodijo šole za odrasle, prirejajo večerne tečaje, izposojujejo in tiskajo knjige, izdajajo časopise, učijo po kinu in radiu. Njih delokrog so domovi dojenčkov in otrok.

Na svetovnih trgih nastopa „Centrosojuz“ s samostojnimi nakupovalnimi organizacijami. Gre v prvi vrsti za import masti, čaja, rib (zlasti slaničkov), kolonialnega blaga itd. Največ kupijo zadruge v Angliji in imajo živahno blagovno izmenjavo s tamošnjimi zadrugami; na drugem mestu je Norveška, na tretjem Nemčija s ca 15 odstotki importiranega blaga.

Očividno ima zadružno gibanje v Sovjetski Rusiji kot bistveni sestavni del socialističnega gospodarskega sistema bistveno drugačen značaj kot socialistično gibanje drugih dežel. V okviru celotnega sovjetskega sistema dela rusko zadružništvo uspešno na tem, da zadovolji rastoče materialne in kulturne potrebe ter da obiskuje način življenja delovnih ljudi v mestu in na deželi na kolektivni podlagi po novih načelih.

Novost in posebnost nalog povzroči seveda probleme in težkoče, s katerimi se mora zadružno gibanje težko boriti.

Na IX. vseruskem delavskem kongresu, ki se je nedavno vršil v Moskvi, se je z odkrito samokritiko ugotovilo, da so konsumne zaloge z vsem svojim aparatom zaostale za hitrim potekom gospodarske izgradbe in za rastočimi potrebami delavstva. Zahtevajo se odredbe za izboljšanje oskrbe delavstva. Vkljub opravičeni kritiki in resnim hibam zadrug se mora pa vseeno upoštevati velikansko delovno polje zadrug in težavn položaj vobče. Zboljšalo se je materialno stanje delavstva, vpeljana je socialno zavarovanje in bolniška pomoč, brezposelnost je popolnoma likvidirana in je vsled tega poleg družabnega očeta stopil v produkcijo tudi še marsikakšen drug družinski član, itd. In pri vsem tem so sodelovale zadruge. Bistveno izboljšanje je nastopilo, ko so v pričetku preteklega leta s pomočjo delavskih organizacij pričeli z vso energijo organizirati posebne tovarniške konsumne zadruge v skoraj vseh veleobratih. V teh zadrugah je učlanjenih danes dva milijona delovnih ljudi. Seveda so tudi v prej omenjenih jedilnicah, kjer je naval tako izreden, nastale težkoče; tudi tu se je pričelo z energičnim izboljšanjem: kakovost jedil je boljša, sanitarne razmere so boljše, ljudje ne čakajo več v dolgih vrstah, postrežba je pozornejša, in podobno.

Kot vzporedna organizacija v še veliko večji izmeri stojijo poleg konsumnih zadrug poljedelske zadruge Zveze socialističnih sovjetskih republik, ki so združene v zvezi poljedelskih zadrug, „Selskosojus“ imenovani. Te zadruge oziroma „Selskosojus“ imajo posebne zasluge v strogem standardiziranju njih poljedelskih ekspornih produktov — surovo maslo, jajca, zaklana perotnina itd. — s čimer so dosegle na delovnem trgu velike uspehe.

Vremenska napoved in kmet.

Meščana zelo zanimajo vremenska poročila in napovedi, posebno v poletnem času. Tudi naši kmetovalci bi se za to morali bolj zanimati, ker so vremenske napovedi vedno večjega praktičnega pomena.

Znanje o vremenu je že zelo napredovalo in danes imamo že skoro popolnoma točne vremenske napovedi, ki temelje na dolgoletnih izkustvih meteorologije (vremenoslovja). Vremenske napovedi za prihodnji dan so postale nekaj običajnega. Tako imamo za naše kraje dve vremenski napovedi, kateri prinašajo dnevni listi in jih vsak večer pove tudi ljubljanski radio. Kdor nima radia, je na slabšem, ker zve za napoved šele drug dan iz dnevnikov, ko je že lahko prepozno, zlasti ker se poljska dela začno zgodaj zjutraj. Izmed obeh napovedi je zagrebška manj zanesljiva, ker ne vpoštevata toliko naših krajev, ki imajo izrazito alpsko podnebje. Za nas je večje praktične važnosti dunajska vremenska napoved. Iz praktičnihkušenj vemo, da je v 90 % ta napoved dobra, posebno, ko loči severne in južne Alpe.

Še večje važnosti za bodoči razvoj kmetijstva pa so raziskovanja, ki imajo namen podajati vremenske napovedi za daljšo, recimo 7 — 14 dni. Take napovedi omogočajo kmetovalcem dispozicije za najmanj teden dni naprej. Uspešen razvoj te napovedovalne službe bo prinesel za kmetijstvo nepregledne koristi.

Nemci, ki streme sploh za čimvečjo izrabo znanstvenih dognanj v praktične svrhe, so leta 1929 osnovali v Frankfurtu ob Meni, torej skoro v sredi Nemčije, državni preizkusni zavod za daljše vremenske napovedi. Te dni je vodja zavoda prof. Baur podal o tem par zanimivih podatkov, ki jih je objavila strokovna revija „Blätter für landwirtschaftliche Marktforschung“ v Berlinu. Njegov

govor vremenske napovedi temelje na zgodovini vremena v zadnjih desetletjih vpoštevajoč vse faktorje, ki vplivajo na razvoj vremena. Uspehi njegovih napovedi so presenetljivi. Lani poleti je zavod izdelal kakšnih 7 napovedi, katere je oddal vseučiliškim profesorjem in nekaterim kmetovalcem. Napovedi so veljale za 10 dni v območju jugozapadne Nemčije. Izkazalo se je, da je bilo vseh 7 napovedi popolnoma točnih. Posebno pomembna je bila napoved, ki je bila izdana po deževnem vremenu od 6. do 21. julija na dan 22. julija. V tej napovedi je bilo rečeno, je računati z 10 dnevi vremena sicer ne popolnoma brez padavin, vendar pa boljšega vremena in da je teh 10 dni treba kolikor mogoče izkoristiti, ker je v avgustu zopet bilo računati z deževnim vremenom. Kmetovalci, katerim je omenjeni profesor dal to napoved, so mu izjavili, da je bila pri njih škoda, katero so utrpeli radi posebno deževnega vremena v jugozapadni Nemčiji za 50 % manjša kot bi bila v slučaju, če ne bi radi napovedi pospravili v omenjenih 10 dneh napovedanega kolikor toliko lepega vremena vsega zrelega in le malo manj kot dozorelega žita. Škodo, ki je nastala radi nepravočasnega spravljjanja žita, so uradno cenili v okraju Wiesbaden na 16 milj. mark (nad 200 milj. Din); tako je torej računati, da bi se dala najmanj polovica škode, torej 8 milj. mark ali nad 100 milj. dinarjev, preprečiti, če bi imel zavod sredstva, da bi že lansko leto pripravil vse potrebno za široko organizacijo službe, da bi lahko objavljial vse napovedi. Tako pa je moral biti krog omejen, ker zavod ni hotel dajati prej napovedi, dokler niso bile popolnoma zanesljive.

V tekočem letu so bile oddajane napovedi v že večjem obsegu počenši z mesecem julijem. Ena napoved bo za južno, druga pa za severno Nemčijo zapadno od Odre.

Profesor Baur računa, da se bo 80% napovedi izkazalo za točne.

Koliko dela zahteva taka napoved, je razvidno iz naslednjih podatkov: Predvsem so zbrana dnevna opazovanja zadnjih 38 let velikega števila evropskih vremenskih postaj: na vsakem listku je podan potek vremena pred opazovanim dnem, napoved sama za dotični dan, uresničenje ali ne ter naslednje vreme, v kolikor je bilo odvisno od dotičnega dne. Zabeležiti je treba vsak dan tisoče izprememb v zračnem tlaku, v toploti itd. Izdelujejo se karte in sestavljajo tabele na podlagi tisočernih statistik. Za vremensko napoved samo za daljše dobe pa ne zadostuje samo opazovanje zemeljskega vremena, pač pa je treba poznati tudi takoznane kozmične vplive, ki prihajajo iz svetovja. Ti vplivi izhajajo največ od solнца. Izžarevanje solнца pa tudi ni enakomerno, kar se je pokazalo šele zadnje čase in odtod tudi znatni vplivi na razvoj zemeljskega vremena. Izrednega pomena so solnčne pege. Pokazalo se je, da je dve leti pred maksimalnimi solnčnimi pegami zračni pritisk v Srednji Evropi poleti povprečno visok in da je zaradi tega

poletje suho. Znanstveno se da to razlagati, da je izžarevanje solнца med dvema ekstremoma povečano.

So pa tudi vplivi, katerih ne morejo napovedati naprej. Tako je ugotovljeno, da izredni dogodki vplivajo na razvoj vremena. Tako n. pr. izbruh vulkanov: ob suhih izbruhih, kjer ne teče samo lava in kamenje, pridejo v zrak izredne količine prahu in pepela. To povzroča, da prihajajo k nam žarki solнца zelo oslavljeni, kar se zelo pozna pri vsem vremenu. Tak slučaj smo pred nedavnim doživeli v južni Ameriki.

Iz vsega tega je razvidno, koliko znanstvenega dela, koliko malenkostnih izsledkov neštevilih znanstvenikov igra pri napovedi vremena vlogo. Polje je tako široko, da ga obvladajo samo zavodi z obsežnim materialom in izvežbanim strokovnim osebjem. Zaradi tega to lahko delajo velike države, ki se poleg tega tudi zavedajo, kako odločilen faktor je vreme v življenju kmet. Kolikor vemo, je nemški zavod edini svoje vrste na svetu. Zaenkrat delajo v njem samo 4 strokovnjaki.

Gospodarstvo.

Krediti Narodne banke. Iz bilance z dne 31. julija 1932 je razvidno, da je Narodna banka razposodila 2 297 milijonov Din, od česar odpade na eskompt 2.042 in na lombard 355 milijonov Din. V primeri s stanjem 22. julija so posojila Narodne banke narasla za 81 milijonov Din. Povečanje teh kreditov se spravlja v zvezo s pričetkom izvozne sezone, ki jo mora Narodna banka podpreti. Povečati kredite je bilo banki mogoče, ker so se povečala njena denarna sredstva s tem, da je bil dan v promet srebrni drobiž po 10 in 20 Din. Denarni obtok

se je na ta način povečal za 450 milijonov Din. Ker za srebrni drobiž ni predpisano zlato kritje, bo Narodna banka imela v doglednom času na razpolago še okoli 400 milijonov, ki jih bo lahko posodila. Nekateri menijo, da se lahko še poveča obtok srebrnega denarja, ker je v primeri s številom prebivalstva premalo srebrnega in niklastega drobiža.

Nov srebrni denar. Minister financ je predložil narodni skupščini zakonski predlog, s katerim se vlada pooblašča, da nakuje srebrnega denarja po 50 Din v skupni višini 550 milijonov Din. Kovanje se bo oddalo kovnici, ki bo stavilo najugodnejše pogoje.

potrebno srebro se bo nabavilo deloma doma po tržni ceni srebra kot kovine, deloma v tujini. Čisti dobiček, ki ga bo dosegla vlada pri tem poslu, se odteka v državno blagajno kot izredni dehodek in bi imel služiti prvenstveno za likvidacijo državnih obveznosti iz prejšnjih let.

Naša trgovinska bilanca v prvem polletju 1932. V prvih šestih mesecih tekočega leta je bilo iz naše države izvoženega raznega blaga skupaj 1,083.532 ton v vrednosti 1.372,123 000 Din. V istem času je bilo uvoženega blaga 1,341,953 ton v vrednosti 1.390,363.481 Din. Trgovinska bilanca je bila torej pasivna, vendar primanjkljaj ni velik. Kot države, v katere so izvažali pridejo po vrsti v poštrev: Italija, Avstrija, Čehoslovaška, Nemčija, Rumunija, Madžarska in Grška, v katere je izvoz znašal več nego 50 milijonov. Pri uvozu stoji na prvem mestu Nemčija, kateri slede: Čehoslovaška, Avstrija, Italija, Angleška, Zedinjene države, Francoska in Madžarska.

Stroški za državno upravo pri nas in drugod. Po državnem proračunu za leto 1931/32 je odpadlo na vsakega državljana v Jugoslaviji 974·55 Din državnih dohodkov. Po drugih državah je razmerje naslednje: V Turčiji odpade na glavo 340·96 Din, v Albaniji 346·39 Din, na Bolgarskem 479·94 Din, na Poljskem 585 Din, na Romunskem 599·63 Din, na Češkem 1119 Din, na Grškem 1214·73 Din, v Italiji 1328 Din, v Ameriki 1939 Din, v Avstriji 1988 Din, v Belgiji 2107 Din, na Francoskem 2223 Din in na Angleškem 5112 Din.

Moratorij za ogrske kmete. Ogrska vlada bo izdala odlok, ki dovoljuje zadolženim kmetom moratorij do konca oktobra tega leta. V dobi moratorija se ne sme zadolženim kmetom nič prodati, a smejo se iztirjati obresti in davki ter obratne zahteve. Pod moratorij spadajo vsa ona posestva,

kojih katastralni donos je do dolžne svote v gotovem razmerju, ki se bo pozneje določilo. Moratorij bo imel veljavo od 15. junija nazaj.

Hranilne vloge v Nemčiji. Pri hranilnicah v Nemčiji kažejo hranilne vloge od leta 1927 dalje dvojen razvoj: najprvo so se do leta 1930 več kot podvojile, nato so nekoliko padle, a ne veliko, in kolebajo sedaj na precej enaki višini, ne morejo pa več doseči viška iz leta 1930. V decembru leta 1927 so znašale vloge šele 4665 milijonov mark, so nato do decembra leta 1928 narasle na 6988 milijonov, do decembra 1929 nadalje na 9016 milijonov in so v decembru 1930 z 10400 milijoni mark dosegle najvišje stanje. V decembru leta 1931 so izkazane z 9736 milijoni, letos pa v januarju z 9887, v februarju z 9989, v marcu z 9951, v aprilu z 9956 in v maju z 9905 milijoni mark. Najboljši po letu 1930 je bil letošnji februar, ko mu je še par milijonov mark manjkalo do desete milijarde.

Delniške družbe ltd. v Nemčiji. Po poročilu nemškega statističnega državnega urada so bile v juniju t. l. ustanovljene v Nemčiji samo štiri delniške družbe z nominalno delniško glavnico 25 mil. mark. Glavnico je zvišalo 17 družb, in sicer za 5·3 mil. mark; obratno je pa 121 družb glavnico znižalo, in sicer za 122 milijonov mark. Razpuščenih je bilo 65 delniških družb z nominalno glavnico 23 milijonov mar, med njimi 10 vsled otvoritve konkurza. — Dalje je bilo ustanovljenih v juniju 451 družb z o. z., 585 posameznih tvrdk in osebnih družb ter 106 zadrug. Razpuščenih je bilo pa 426 družb z o. z., 1361 posameznih tvrdk in osebnih družb ter 153 zadrug.

Konkurz kmetijske eksportne zadruga v Marlboru. Višje deželno sodišče v Ljubljani je ugodilo pritožbi likvidatorja posmrtninskega oddelka Kmetijske eksportne za-

druge v Mariboru, okr. podnačelnika dr. Vrečarja proti rešitvi mariborskega okrožnega sodišča; na podlagi te odločbe je sedaj razglašen nad imovino konkurz. Za konkurznega sodnika je imenovan dr. Kovča Franc, za upravitelja konkurzne mase pa odvetnik dr. Maks Šnuderl. Konkurne terjatve je prijaviti do 30. septembra, prvi zbor upnikov bo dne 23. avgusta ob 10., občni ugotovitveni rok pa bo dne 6. oktobra ob 10. v sobi št. 84 mariborskega okrožnega sodišča.

Z odlokom višjega deželnega sodišča v Ljubljani stopa afera Kmetijske eksportne zadruge v Mariboru, ki je že od meseca februarja dalje vznemirjala duhove, v zadnji štadij. Komisar zadruge in likvidator posmrtninskega oddelka dr. Vrečar je bil radi neprestano se množecih tožb za izplačilo posmrtnin prisiljen predložiti konkurz zadruge, da reši premoženje pred popolnim razbitjem. Dogajali so se slučajji, da so osebe, kojih zavarovanci so umrli takoj drugi dan po sklepu zavarovanja, tožile sedaj zadrugo za izplačilo posmrtnine. Tako je bila neka oseba zavarovana dne 29. januarja, umrla pa je že 30. januarja. Isto je bilo v drugem slučaju, ko je nekdo dal zavarovati svojca 6., umrl pa mu je 7. februarja. Sedaj pa zahteva sodnijsko izplačilo posmrtnine v znesku Din 142.000. Taki slučajji so se zadnje čase neprestano kopičili ter je število tožb narastlo nad 600. — Premoženje zadruge znaša okoli 2.000.000 Din. Če se prizna upnikom celotno izplačilo posmrtnin, znašajo terjatve upnikov 24.000.000 Din. Vseh upnikov je okoli 19.000. Pred naravnost ogromno nalogo stoji sedaj mariborsko sodišče. Treba bo namreč vse te upnike pismeno obvestiti in 19.000 pisem napisati in razposlati ne bo šala. — Skoro

gotovo pa bo priznan upnikom le del izplačil in sicer faktični stroški, ki so jih imeli z manipulacijami vpisnine. To so: vpisnina, pristopnina, članarina, vplačilo za 10 smrtnih slučajev v naprej itd.

Zanimivo je še dejstvo, da je ostal priziv bivšega upravnega odbora zadruge na ministrstvo trgovine in industrije doslej nerešen.

Razno.

Odpiranje in zapiranje poslovnih prostorov. V § 152 novega obrtnega zakona je predpisano, v katerem času morajo biti ob delavnikih zaprti vsi lokali, prodajalnice, poslovalnice, pisarne, delavnice in skladišča. Za rokodelske obrte sme ban po krajevnih razmerah odrediti, da smejo biti poedine vrste rokodelskih obratov po vaseh in drugih krajih krajih kmečkega značaja ob delavnikih dalje časa, pa tudi neomejeno odprte. Ministrstvo za trgovino in industrije predpiše glede na potrebe prebivalstva z uredbo podrobnejše odredbe o času odpiranja in zapiranja za poedine vrste obratov.

Z ozirom na te predpise zakona je neka mlekarska zadruga, ki obenem oddaja svojim članom razno blago, pri banski upravi prosila, da se ji dovoli, da bi smel biti njen obrat neomejeno odprt. Člani kupujejo namreč pri zadrugi blago največ takrat, ko prinesejo mleko v mlekarno, t. j. zjutraj že od pol pete ure dalje in zvečer do desete ure.

Banska uprava je prošnjo odbila, ker sme ban taka dovoljenja izdajati le za rokodelske obrte, a prodaja blaga ni rokodelski obrt. Ministrska odredba o odpiranju in zapiranju trgovin, o kateri govori zakon, pa še ni izšla. Zato se je za enkrat treba ravnati še po naredbi o odpiranju in zapiranju trgovinskih in obrtnih obratovalnic v dravski banovini z dne 6. maja 1930 (Službeni list št. 5), ki ne dopušča zaprosene izjeme.